

**POLISH-UKRAINIAN FOUNDATION «THE INSTITUTE OF
INTERNATIONAL ACADEMIC AND SCIENTIFIC
COOPERATION»**

**THEOLOGICAL ACADEMY OF THE UNIVERSITY OF
CARDINAL STEFAN WYSHINSKY IN WARSAW**

FUNDACJA ADD

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ: ВИКЛИКИ СУЧАСНОСТІ

Збірник наукових есе учасників наукового стажування

**Варшава, Республіка Польща
2020**

Академічна доброчесність: виклики сучасності : збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 02.03 – 11.03.2020) / Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. – Варшава, 2020. – 179 с.

Головний редактор:
ГЛАВЧЕВА Ю. М., НТУ «ХПІ», Україна

Редакційна колегія:

ЦМОЦЬ І. Г., Доктор технічних наук, професор, Національний університет «Львівська політехніка», Україна

ПРЯДКО В. В., Академік АЕНУ, доктор економічних наук, професор, Університет Короля Данила, Україна

GAVRYLIUK I., Doktor nauk humanistycznych w zakresie historii, Варшавський університет, Польща

РУДАК Т. В., Доктор права Віденського Університету, Австрія

ГРЕБЕНЮК Н. В., Кандидат економічних наук, Університет Короля Данила, Україна

У збірнику викладено матеріали наукових есе учасників стажування, організованого Польсько-українською Фундацією – Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці спільно з Духовною Академією Університету Кардинала Стефана Вишинського у Варшаві та польською Фундацією ADD.

Метою стажування є ознайомлення із європейськими підходами щодо питання наукового плагіату і популяризація академічної доброчесності, а також підвищення кваліфікації освітян та поглиблення співпраці в академічній та науковій галузі між Україною та Польщею.

У збірнику розглядаються основні проблеми академічної доброчесності в навчальних та наукових роботах, що пов'язано з інтенсивною комп'ютеризацією та інформатизацією всіх аспектів людського життя.

*Осьмак Т. Г.,
канд. тех. наук, доцент кафедри технології молока і молочних продуктів
Національний університет харчових технологій*

*Саніга В. Я.,
аспірант кафедри технології молока і молочних продуктів
Національний університет харчових технологій*

*Осьмак О. О.,
старший викладач кафедри мехатроніки та пакувальної техніки
Національний університет харчових технологій*

ПОНЯТТЯ «АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ» ТА «АКАДЕМІЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ» В ОСВІТНЬО-НАУКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

На сучасному етапі реформування вищої освіти України питання підвищення її якості та конкурентоспроможності є найбільш актуальним. Сьогодення вимагає від здобувачів вищої освіти високого рівня інтелектуального і духовного розвитку, швидкого та компетентного орієнтування в численних науково-технічних інноваціях, розробку власних новаторських ідей, вміння швидко порівнювати, аналізувати і оцінювати, знаходити обґрунтовані рішення, володіти основними інформаційними технологіями. Головна мета української освіти – створити сприятливі умови для особистісного розвитку і творчої самореалізації кожного громадянина України, формувати покоління, здатні навчатися впродовж життя, створювати й розвивати цінності громадянського суспільства; сприяти консолідації української нації, інтеграції України в європейський і світовий простір як конкурентоспроможної і процвітаючої держави.

Згідно з статтею 42 Закону України «Про освіту» (від 05.09.2017) №2145-19 [1] та законом України «Про вищу освіту» №1556-18 редакцією від 28.09.2017 року [2] «академічна доброчесність» визначена як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та впровадження наукової (творчої) діяльності з

метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень .

Особливістю законодавчого закріплення положень щодо академічної доброчесності є встановлення на нормативному рівні детального переліку порушень академічної доброчесності із визначенням змісту кожного з них, а саме:

- академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

- самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

- фабрикація – вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

- фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

- списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

- обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

- хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

- необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Слід зауважити, що Законом України від 05.09.2017 року «Про освіту» введено ще одну новацію у вигляді нового виду відповідальності – академічної. Хоча зазначеним Законом не визначено змісту поняття «академічна відповідальність», проте окремі аспекти та загальні правила її застосування врегульовано.

Науковці звертають увагу на те, що відсутність визначення поняття «академічна відповідальність» компенсовано спробою розкриття його змісту через перелік видів академічних стягнень [3, с. 192-195].

Серед прогалин чинного законодавства щодо академічної відповідальності перебувають і норми п. 5 та п. 6 ст. 42 Закону України «Про освіту», які закріплюють міру академічної відповідальності або ж стягнення за вчинення порушення академічної доброчесності в залежності від суб'єкта порушення. Однак, не зрозуміло, за які види порушень академічної доброчесності, який саме вид стягнення може бути застосовано до порушника. Такі прогалини, як зазначають науковці, є досить небезпечними для правозастосовчої діяльності. Це може знищити механізм відповідальності за порушення академічної доброчесності або ж знизити його дієвість, сформувати поле для оціночних категорій та застосування суб'єктивного фактору у вирішенні спорів, що в результаті загалом може привести ст. 42 Закону України «Про освіту» в категорію декларативних норм [4, с. 7-12].

Отже, підтримка академічної доброчесності має відбуватися через продукування процедур, що сприятимуть на інституційному рівні прозорій комунікації членів академічної спільноти. Потрібно думати не стільки про покарання (стягнення), скільки про формування умов, які б не потребували вдаватися до академічної нечесності. Потрібно суттєво обмежити (за можливості мінімізувати) вплив освітянської бюрократії на формування процедур забезпечення та перевірки якості вищої освіти.

Вирішальним кроком у підтримці академічної доброчесності та протидії академічній недоброчесності має стати формування загальнонаціональної системи

забезпечення якості вищої освіти. Без забезпечення якості вищої освіти на інституційному та системному рівнях важко говорити про ефективну діяльність у цьому напрямі.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про освіту» [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

2. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс] — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

3. Тицька Я. «Академічна доброчесність» та «академічна відповідальність» у забезпеченні якості освіти / Я. Тицька // Підприємництво, господарство і право . 2018. № 11. С. 192-195 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pgpjournal.kiev.ua/archive/2018/11/37.pdf?fbclid=IwAR1Wlkari53ulbpqyI4aCADNwUF2fwVMMueh2HdpOnVuxg7PBUEEnSN>.

4. Рудик В. А. До проблеми правового регулювання відповідальності за порушення академічної доброчесності / В. А. Рудик, О. А. Хищенко Актуальні проблеми юридичної науки та практик. 2017. № 1 (3). С. 7-12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.uran.ua/index.php/2415-3095/article/view/147197/146494>.